



Iedereen aan boord

Beleidsplan sociaal domein Terneuzen 2022 – 2025



Inhoudsopgave

Inleiding	Pagina 3
Wie willen we zijn?	Pagina 4
Wat willen we bereiken?	Pagina 4
Wat zijn onze uitgangspunten?	Pagina 5
Hoe pakken we dat aan?	Pagina 5
We doen het samen!	Pagina 6
Wat is onze rol?	Pagina 7
Wat is er nodig in de gemeente Terneuzen?	Pagina 8
Wat gaan we doen?	Pagina 11
Bijlage: Wat gaan we doen?	Pagina 12

Inleiding

Dit is het beleidsplan sociaal domein Terneuzen 2022-2025. De titel luidt “Iedereen aan boord”. Dit is tevens de kern van het coalitieakkoord 2018-2022 van de gemeente Terneuzen. Samengevat zegt dit: “Iedereen moet mee kunnen doen in onze gemeente. In het sociaal domein werken we aan verdere vernieuwing en aan verbetering van de samenwerking tussen organisaties. We zetten in op integraal werken volgens het principe van één gezin, één plan, één regisseur. Ondersteuning en hulp zijn zo snel, adequaat, vroeg en dichtbij mogelijk. We gaan uit van kwaliteit.”

De kern van het sociaal domein

Kern van het sociaal domein is voor de gemeente Terneuzen de uitvoering van drie wetten: de Participatiewet, de Wet jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De uitvoering van deze drie wetten is nauw verbonden met de uitvoering van de Wet passend onderwijs, de Wet inburgering, de Wet schuldhulpverlening, de Wet publieke gezondheid, de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg, de aanpak Personen met verward gedrag en de invoering van de Ketenveldnorm beveiligde bedden en levensloopfunctie.

Bezuinigen met aandacht

Vanaf 2019 staat de gemeente Terneuzen – net als de meeste andere gemeenten in Nederland – voor de taak om te bezuinigen op de uitgaven in het sociaal domein. De betaalbaarheid en daarmee de toekomstbestendigheid van de voorzieningen in het sociaal domein staan onder druk. We moeten bezuinigen. Bezuinigen in het sociaal domein betekent echter niet dat we inwoners geen ondersteuning meer bieden. We hebben de afgelopen jaren geleerd dat we juist moeten investeren in inwoners zelf. Als mensen zich gehoord voelen en begrepen, dan kunnen zij toe met veel minder maar wel meer passende ondersteuning. Mensen moeten daarbij wel gegarandeerd zijn van een aantal basiszaken in het leven, zoals een inkomen, een huis, een veilige omgeving.

VNG: Bestaanszekerheid, kansgelijkheid, en gezondheid

Onze inzichten sluiten aan bij die verwoord door de VNG in ‘De winst van het sociaal domein’. (maart 2021) De VNG beschrijft hierin drie opgaven voor de komende jaren en doet een oproep aan het Rijk en maatschappelijke partners om hieraan bij te dragen. Het gaat dan om:

1. Herstellen van bestaanszekerheid,
2. Het vergroten van kansgelijkheid
3. Het makkelijker maken van gezond leven

Het zijn grote opgaven die sterk met elkaar samenhangen. Ze vragen om een langjarige, niet vrijblijvende samenwerking van de overheid en alle maatschappelijke partners. Gemeenten moeten verantwoordelijkheid nemen voor regionale samenhang; goed luisteren naar inwoners; meer ruimte en waardering geven aan professionals; leren van de ervaringen bij de uitvoering van beleid; investeren in gebiedsgerichte collectieve voorzieningen en langjarig samenwerken aan een (financieel) systeem met duidelijke, eenvoudige regels zonder verrassingen.

Het kan alleen samen!

Het toekomstbestendig maken van het sociaal domein zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, inwoners en betrokken partners. Het betekent dat we investeren in de juiste basisvoorzieningen, in vroegtijdig ingrijpen en in meest passende vormen van ondersteuning. We richten ons op wat inwoners nodig hebben om regie te houden over hun leven, om te kunnen blijven meedoen. Bestaanszekerheid zien



we als basisvoorwaarde voor betrokkenheid van inwoners.

Dit beleidsplan is gekoppeld aan de bezuinigingstaakstelling en bijbehorende aanpak Op weg naar een Toekomstbestendig Sociaal Domein. In de Verordening Sociaal Domein Terneuzen staat wat dit beleid betekent voor het ondersteuningsaanbod voor de inwoners van de gemeente.

Waarom een integraal beleidsplan?

Met één beleidsplan sociaal domein kunnen we de ondersteuning van inwoners vanuit de drie kernwetten beter overzien en op elkaar afstemmen. Hierdoor kunnen we inwoners beter ondersteunen. We kunnen zo daadwerkelijk handen en voeten geven aan de ambities van integraal werken en één gezin, één plan, één regisseur. Dit is ook nodig om de ondersteuning aan inwoners betaalbaar te houden. Het integraal aanpakken van ondersteuningsvragen is namelijk doeltreffender en efficiënter.

Wie willen we zijn?

Inclusief en actief Terneuzen

Belangrijkste doel van de inspanningen van de gemeente Terneuzen op het sociaal domein is dat iedereen meedoet in Terneuzen!

We willen een samenleving waarin iedereen zijn inbreng heeft. Dit geldt voor alle inwoners, van alle leeftijden. Zo'n samenleving is in elk opzicht een inclusieve samenleving. En een samenleving waarin het veilig is om op te groeien en om je te ontwikkelen. Een vitale samenleving waarin alle mensen zich uitgenodigd en uitgedaagd voelen om het beste in zichzelf naar boven te halen. Een samenleving waarin mensen voor zichzelf en elkaar zorgen. Kortom, een samenleving met ruimte voor inwoners en hun initiatieven. Een samenleving die iedere inwoner in zijn waarde laat en blijft benaderen als mens.

Wat willen we bereiken?

De bedoeling van het beleid op het sociaal domein

We willen bereiken dat alle inwoners van Terneuzen actief kunnen deelnemen aan de samenleving. We streven er in ieder geval naar dat inwoners:

- gezond en veilig opgroeien en zich optimaal ontwikkelen;
- een zinvolle dagbesteding hebben (van betaald werk tot vrijwilligerswerk);
- een inkomen hebben;
- hun financiën op orde hebben en houden;
- een eigen huishouding voeren en voor zichzelf zorgen;
- een geschikte en schone woonruimte hebben, waarin zij (zo lang mogelijk) zelfstandig en veilig wonen.

We staan daarbij voor een samenleving waarin iedereen zich thuis voelt en die juist de verschillen tussen mensen ten goede benut. We omarmen diversiteit.

Wat zijn onze uitgangspunten?

We werken vanuit onderstaande uitgangspunten.

Autonomie en zelfbeschikking

We gaan er van uit dat mensen autonoom zijn en zelf (willen) beschikken over hun leven. Dit geldt ook voor mensen met een sociaal-maatschappelijke kwetsbaarheid. We erkennen, waarderen en respecteren ieders eigenheid.

Eigen kracht door vraagsturing

Mensen willen regie houden op hun eigen leven en weten vaak wat ze willen verbeteren in hun leven. Als we in het sociaal domein de dienstverlening afstemmen op de vragen en behoeften van inwoners, dan zullen zij zelf hun problemen aanpakken, beter dan anderen, en uiteindelijk minder of korter ondersteuning nodig hebben. De crux zit hem in met aandacht luisteren en gezamenlijk zoeken naar de gewenste dienstverlening.

Rechten van de Mens (met een beperking)

De universele rechten van de mens (VN, 1948), ook die van de mens met een handicap (VN-verdrag 2007) zijn de fundamenten voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Voor het sociaal domein geldt dit versterkt, omdat het juist in het sociaal domein gaat over de toegang tot fundamentele basisvoorzieningen zoals onderwijs, huisvesting, werk en vrijetijd en over optimale ontwikkeling van alle inwoners en in het bijzonder inwoners in een kwetsbare sociaal-maatschappelijke positie of met een handicap. De mensenrechten inspireren ons bij het werken aan een inclusieve samenleving.

Hoe pakken we dat aan?

We werken aan onze ambities op drie verschillende niveaus of sporen.

Een goede basis

We zorgen voor goede basisvoorzieningen en een goede infrastructuur. Dit maakt dat mensen zich optimaal kunnen ontwikkelen, (al dan niet arbeidsmatig) participeren, zelfstandig en zelfredzaam kunnen zijn, voor elkaar kunnen zorgen en uitgenodigd worden om gezond te leven (bewegen, gezonde voeding, ontmoeting, ontspanning). We hebben het dan bijvoorbeeld over welzijnsvoorzieningen als buurt- en dorpshuizen, goed onderwijs, kinderopvang, over sport- en culturele voorzieningen, over preventieve jeugdgezondheidszorg, laagdrempelige informatie, voorlichting en advisering, en goede ondersteuning van mantelzorgers. Het gaat dan ook over beweegvriendelijke en veilige inrichting van de openbare ruimte. Deze voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn, dus ongeacht beperking. Hoe beter we de basis op orde hebben, des te beter mensen voor zichzelf en elkaar kunnen zorgen en des te minder mensen gebruik hoeven te maken van professionele ondersteuning. Een goede basis is ook een samenleving nastreven waarin iedereen welkom is. Als gemeente geven we hierin het goede voorbeeld.

Vroeg erbij

We zorgen ervoor dat als er problemen (dreigen te) ontstaan we zo snel mogelijk ondersteuning inzetten. Vroegtijdige aanpak voorkomt dat problemen groter en complex worden. Dit vraagt om goed vormgeven van vroegtijdige signalering.

Passende ondersteuning

We zorgen voor ondersteunings- en hulpaanbod dat past bij wat mensen hier nodig hebben, dat aansluit bij onze basisvoorzieningen, dat effectief, dichtbij en betaalbaar is.

Voor passende ondersteuning gelden de volgende uitgangspunten:

- Doel van passende ondersteuning is het herstel van regie en zelfredzaamheid van inwoners. We sluiten aan bij wat mensen kunnen én kunnen leren. Dit doen we door hún inzicht in de eigen situatie en mogelijkheden te vergroten.
- Integrale benadering van vragen en 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur: We kijken met inwoners integraal naar behoeften en mogelijkheden. Integraal wil zeggen dat we bij een aanvraag of melding naar de gehele leefsituatie kijken van de betreffende inwoner en naar die van zijn of haar gezin/huishouden. Daarbij zorgen we ervoor dat een inwoner met een vraag één centrale contactpersoon heeft. Ook bij de verdere ondersteuning.
- We doen wat nodig is. We sluiten aan bij de oplossingen die inwoners zelf aandragen en waarvoor ze zelf in beweging komen. We leveren indien nodig maatwerk en benutten daarvoor de ruimte binnen de regelgeving.
- Bij het leveren van maatwerk zorgen we voor een expliciete afweging vooraf. Hiermee voorkomen we willekeur. We handelen daarmee volgens het evenredigheidsbeginsel van de Algemene wet bestuursrecht (artikel 3.4). Het gelijkheidsbeginsel ligt ten grondslag aan maatwerk: we behandelen gelijke gevallen gelijk en alle ongelijke gevallen naarmate ze verschillen.

We doen het samen!

Gezamenlijke verantwoordelijkheid een toekomstbestendig sociaal domein

We kunnen het als gemeente niet alleen bepalen en doen. Om te zorgen dat we de juiste dingen doen en op de goede manier gaan we de dienstverlening inrichten samen met inwoners, uitvoeringsorganisaties en (andere) relevante partijen. We hebben hen ook nodig om niet meer geld uit te hoeven geven dan we hebben en tegelijkertijd wel ondersteuning te bieden die nodig is. We houden daarbij - gezien de specifieke situatie van Terneuzen en Zeeuws-Vlaanderen – vast aan het principe van gezamenlijke verantwoordelijkheid, zoals bij de inkoop van de Wmo vanuit bestuurlijk aanbesteden en passen dit waar mogelijk toe. We vragen de maximale betrokkenheid van inwoners bij het oplossen van hun eigen en elkaars problemen.

Afstemmen van gemeentelijk beleid

Voor de gemeentelijke organisatie betekent bovenstaande dat we intern nog meer moeten samenwerken. Dit doen we door binnen het sociaal domein en de andere gemeentelijke beleidsterreinen niet de uitvoering van wettelijke taken maar de aanpak van maatschappelijke vraagstukken centraal te stellen. Dit betekent onder meer dat andere beleidsvelden meer gaan bijdragen aan de doelstellingen in het sociaal domein en omgekeerd.

Kern- en wijkgericht werken

We houden rekening met de diversiteit in kernen en wijken in Terneuzen. Zij verschillen namelijk op kenmerken als bevolkingssamenstelling, sociale en maatschappelijke opgaven, zorgvraag, veiligheid en criminaliteit. Bij een kern- en wijkgerichte aanpak werken we integraal en multidisciplinair samen aan de leefbaarheid.

Burger- en overheidsparticipatie

Zowel de Participatiewet, de Jeugdwet als de Wmo verplichten ons tot participatie van cliënten en inwoners bij beleidsontwikkeling. We werken toe naar inbreng van burgers en ervaringsdeskundigen op een manier

die past bij de doelstellingen en uitgangspunten van dit beleidskader. Daarnaast geven we gemeentelijk verder vorm aan burger- en overheidsparticipatie. De resultaten daarvan nemen we mee in de uitvoering van dit beleidsplan.

Samenwerken aan toekomst bestendige zorg en ondersteuning in Zeeuws-Vlaanderen

We werken nauw samen met onze uitvoeringsorganisaties, zorgaanbieders en ketenpartners aan gezamenlijke opgaven zoals het behoud en verbetering van de leefbaarheid, zorg en ondersteuning. We werken samen vanuit de uitgangspunten van ons beleidskader. Bestaande samenwerkingsvormen zijn het Inkoopnetwerk Wmo Zeeuws-Vlaanderen en de Toekomstige Zorg Zeeuws-Vlaanderen.

Afstemmen van gemeentelijk beleid regionaal en provinciaal

We werken met de Zeeuwse gemeenten samen aan een goede samenwerkingsstructuur op het gebied van het sociaal domein. In de nieuwe structuur bereiden we gezamenlijk beleid voor op de thema's volksgezondheid, jeugdhulp, beschermd wonen en maatschappelijke opvang en sociale veiligheid. De Zeeuwse Arbeidsmarktregio is een samenwerkingsverband waarin we samen met de andere Zeeuwse gemeenten onder meer werken aan een toegankelijke arbeidsmarkt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Snel veranderende samenleving vraagt om continu gesprek

De veranderingen in de samenleving gaan zo snel dat we nauwelijks vooruit kunnen zien. Om de juiste dingen te kunnen blijven doen, moeten we in gesprek zijn en blijven met inwoners, stakeholders, samenwerkingspartners. Het gesprek gaat over wat werkt en wat niet, wat nodig is en wat moet worden aangepast. De in dit beleidsplan geformuleerde uitgangspunten geven richting aan die gesprekken.

Wat is onze rol?

Regievoeren op de uitgangspunten

Als gemeente voeren we regie op de uitgangspunten en voorwaarden. De gemeente Terneuzen:

- Koopt ondersteuning in die voldoet aan de uitgangspunten (kwaliteitseisen)
- Faciliteert een werkwijze, conform de uitgangspunten, door anderen
- Werkt samen conform uitgangspunten en voorwaarden
- Benadert inwoners, klanten conform uitgangspunten
- Slecht drempels in publieke dienstverlening en openbare ruimten en gebouwen
- Zet in op netwerksamenwerking en verbindt partijen
- Stimuleert / staat open voor initiatieven vanuit de samenleving die bijdragen aan de doelstellingen
- Stuurt op rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid

Dienstverlening aan inwoners

In ons contact met inwoners in onze dienstverlening over het sociaal domein is ons doel inwoners verder te helpen. We hanteren daarbij de principes van vraagsturing:

- co-creatie: doelgericht samenwerken met inbreng van ieders eigen expertise;
- gelijkwaardigheid: ieders inbreng doet ertoe en weegt even zwaar;
- zelfmanagement: (weer) grip krijgen op je leven en het eigen herstel;
- (h)erkenning: van de eigen rol en positie van alle betrokkenen;
- oplossingen: concrete verbeteringen die bijdragen aan meer kwaliteit van leven.

Wat is er nodig in de gemeente Terneuzen?

Hierboven beschreven we de bedoeling van het beleid op het sociaal domein in Terneuzen. In deze paragraaf bespreken we hoe we er nu voor staan op al die punten. We beginnen met de bevolkingsopbouw en de prognoses. De cijfers zijn voornamelijk afkomstig van Waarstaatjegemeente.nl, de Armoedekaart van het Sociaal en Cultureel Planbureau, Terneuzen in cijfers en de gezondheidsenquête van GGD Zeeland.

De bevolking van Terneuzen

Het aantal inwoners in de gemeente Terneuzen is in 2020 licht gestegen met 59 inwoners. De gemeente telde op 1 januari 2021 in totaal 54.487 inwoners. De gemiddelde leeftijd van inwoners is bijna 46 jaar en is hoger dan de gemiddelde leeftijd in Nederland.

Een kwart van de inwoners is 65 jaar of ouder (in Nederland ruim 5% lager). We hebben veel minder jeugdigen en jongvolwassenen (samen 29,3% versus 34,5% voor Nederland). De verwachting is dat de bevolking tot 2030 licht groeit en daarna tot 2050 met 3% krimpt. Tegen die tijd (2030) is naar verwachting bijna een vijfde deel dus 20% van de inwoners 75 jaar of ouder. Vooral het grote aandeel ouderen zorgt voor een hogere demografische druk (81%) dan gemiddeld in Nederland (70%). De demografische druk is de verhouding van het aantal jongeren tot 20 jaar samen met het aantal inwoners vanaf 65 jaar ten opzichte van de inwoners van 20 tot en met 64 jaar. Het geeft een indruk van de mate waarin de groep 'werkenden' moet voorzien in het onderhoud van 'niet-werkenden'. Het aantal huishoudens zal licht afnemen tot aan 2050 (-0,8%).

Diversiteit en tolerantie

Ruim een kwart van de inwoners van Terneuzen (28%) heeft een migratieachtergrond. Een vijfde van alle inwoners heeft een westerse migratieachtergrond; de overige acht procent heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Arbeidsmigranten en expats zijn hierbij mogelijk maar deels meegenomen.

In 2020 heeft het Anti Discriminatie Bureau Zeeland 22 meldingen ontvangen van discriminatie in de gemeente Terneuzen. Het ging daarbij hoofdzakelijk om omstreden behandeling en vijandige bejegening vanwege ras (8), handicapt (6) en godsdienst (2) op gebied van de arbeidsmarkt, collectieve voorzieningen, huisvesting en de woonomgeving. Het aantal meldingen fluctueert over de jaren heen (31 in 2018 en 15 in 2019). Het is slechts één indicatie van hoe het gesteld is met de tolerantie ten aanzien van diversiteit in Terneuzen.

Uit de jeugdmonitor 2019-2020 (klas 2 en 4 van het VO) blijkt dat de acceptatie van homoseksualiteit nog te wensen overlaat, zeker bij deze leeftijdsgroepen. Van de jongens zou 41% liever niet in de pauze naast een homoseksuele jongen zitten; van de jongens en meisjes samen zou bijna een kwart liever niet naast een homoseksueel meisje zitten.

Bijna een vijfde van deze jongeren geeft aan dat je op school niet voor je homoseksuele geaardheid uit kunt komen.

Heeft iedereen een inkomen?

Het besteedbaar inkomen van huishoudens is lager (gemiddeld) in Terneuzen dan in Nederland, te weten € 41.700 ten opzichte van € 45.400. Er zijn minder huishoudens die behoren tot de 10% categorie huishoudens met de hoogste inkomens in Nederland: 8%.

Begin 2020 waren er in Terneuzen 962 uitkeringsgerechtigden. Eind 2020 waren er 1.230 uitkeringsgerechtigden. Er waren 168 uitkeringen Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).

Meer dan de helft van de bijstandsgerechtigden bevindt zich in trede 4 van de Zeeuws-Vlaamse werkkladder. Dit zijn ongeveer 500 mensen. Zij zijn langdurig werkloos. Met behulp van verschillende diensten werken we met hen er naar toe dat zij weer substantieel deelnemen aan de samenleving.

Als we kijken naar huishoudens dan leefde 4,2% van de huishoudens van een bijstandsuitkering. In 2020 hadden ruim 2400 inwoners een WIA-, WAO- of Wajonguitkering. Ruim 500 mensen kregen een WW-uitkering.

Heeft iedereen een zinvolle dagbesteding?

In Terneuzen hadden in 2019 26.000 mensen betaald werk. Van de beroepsbevolking was 2,8% werkloos. De werkloosheid in onze gemeente is iets lager dan gemiddeld in Nederland (3,4%). Deze cijfers zijn vergelijkbaar met die van 2018. De werkloosheid steeg tussen 2003 en 2015 naar 6,1% in Terneuzen en 6,9% in Nederland. Tussen 2015 en 2018 vond een sterke daling plaats. Vanaf 2019 zijn de cijfers gestabiliseerd. De werkloosheid naar opleidingsniveau laat zien dat er juist meer werkloosheid is onder hoger opgeleiden in Terneuzen ten opzichte van Nederland; een verschil van 3%.

Via Dethon (de sociale werkvoorziening) zijn 555 mensen (Zeeuws-Vlaamse cijfers) aan het werk. Eind 2020 vonden 30 inwoners een baan binnen beschut werken en werken er 27 mensen op een werkervaringsplaats. In 2020 ontvingen 7000 mensen dagbesteding als maatwerkvoorziening in de Wmo.

Het percentage volwassenen dat in de gezondheidsmonitors van de GGD Zeeland in 2020 aangeeft vrijwilligerswerk te doen, is 26% (onder de 65 jaar) – 29% (boven de 65 jaar) Het aandeel mensen dat het afgelopen jaar mantelzorg verleende onder 65-minners en 65-plussers is respectievelijk 23% en 25%. Twee tot drie procent van de ondervraagden gaf aan momenteel mantelzorger te zijn en zich zwaar belast te voelen.

Financiën op orde?

In 2020 heeft de gemeentelijke schuldhulpverlening voor 153 huishoudens regelingen getroffen om schulden aan te pakken.

In 2019 maakte 6,2% van de Nederlandse bevolking deel uit van een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens en liep aldus risico op armoede. (CBS, december 2020). Armoede in kaart 2019 van het Sociaal en Cultureel Planbureau laat het volgende beeld zien van armoede in Terneuzen. Van de inwoners woont 6,4% in een huishouden dat onder de armoedegrens leeft. (huishoudens met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend criterium) Dit percentage ligt boven het Nederlandse gemiddelde van 5,7%. Daarmee behoren we tot een groep van 68 van de 433 gemeenten die bovengemiddeld meer armoede kennen; dit geldt overigens ook voor Sluis en Hulst).

Armoede is niet gelijk verdeeld onder de bevolking. Kijken we naar migratieachtergrond dan gaat het om 20% van de niet-westerse migranten (763 personen), 12% van de westerse migranten (1.161 personen) en 4% van de autochtone bevolking (1515).

Kijken we naar arbeidspositie dan leeft 8% van de zelfstandigen onder de armoedegrens (235 personen), 3,5% van de gepensioneerden (477) en 2% van de mensen in loondienst (422). 10% van de minderjarige kinderen leeft in een huishouden met een inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend niveau. Het gaat dan over 959 kinderen in Terneuzen.

Armoede zorgt ervoor dat mensen niet deelnemen aan de samenleving, dat ook kinderen zich niet optimaal ontwikkelen. Armoede gaat vaak samen met meerdere problemen op verschillende levensgebieden. Armoede zorgt voor minder welbevinden, voor schaamte en stress en dus voor ongezondheid. Vaak 'erft' armoede over en is er sprake van intergenerationele armoede. (zie ook Verwey Jonker Instituut)

Als het gaat om armoedebestrijding scoort Terneuzen 49 op een schaal van 0 tot 100. Gemiddeld in Nederland is dat 52. Er is dus ruimte voor verbetering.

Kan iedereen een eigen huishouding voeren en voor zichzelf zorgen?

Kwetsbare groepen (psychisch, sociaal-maatschappelijk) zijn iets meer vertegenwoordigd dan gemiddeld in Nederland: dit betekent vooral dat we een groter risico lopen dat inwoners mensen in de problemen komen door veranderingen in de samenleving zoals corona of een stagnerende economie. Het aandeel inwoners

met LVB (IQ 50 – 85) is hoger dan in de rest van het land. Ook mensen met een psychische kwetsbaarheid zijn ietwat oververtegenwoordigd in de gemeente.

Gebruik van meerdere voorzieningen in het sociaal domein is een indicator voor de kwetsbaarheid van inwoners. Waarstaatjegemeente.nl laat zien dat in 2020 een vijfde (20,3%) van de huishoudens gebruik maakte van een maatwerkvoorziening in het sociaal domein (Wmo, Participatiewet en/of Jeugdhulp). Bij 10% van de huishoudens gaat het om 1 voorziening, bij afgerond 6% om 2 voorzieningen, bij 2% om 3 voorzieningen, bij 1% om 4 voorzieningen, 0,5% om 5 voorzieningen en bij 0,8% om 6 voorzieningen of meer.

Gemeente Terneuzen heeft om en nabij 54.000 inwoners verspreid over 14 woonkernen. Relatief veel oudere ouderen wonen nu in de kern Terneuzen. De extra vergrijzing vindt de komende jaren vooral plaats in de kernen. Door de geschetste demografische ontwikkelingen is de verwachting dat zorg en ondersteuning voor alle inwoners onder druk komt te staan, evenals het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van ouderen in de kernen. Dit komt door een mogelijk tekort aan zorgpersoneel (afname beroepsbevolking), een tekort aan mantelzorgers voor vooral de oudere inwoners (ouderen worden ouder, jeugd trekt weg), en een groeiende vraag aan zorg door de vergrijzing. De mensen die ondersteuning en zorg nodig hebben, wonen verspreid in een uitgestrekt gebied. Dit maakt het oud worden in de eigen kern of woning een aandachtspunt voor beleid. Ook voorzieningen die niet specifiek voor ouderen zijn bedoeld komen onder druk te staan.

Een speciale zorg is de verwachting van het toenemend aantal mensen dat te maken krijgt met dementie. De impact op de samenleving zullen we op snijvlak van verschillende gemeentelijke beleidsterreinen moeten onderzoeken en zo mogelijk aanpakken.

Heeft iedereen een geschikte en schone woonruimte?

Wat is kenmerkend voor ons woningbestand? Vallen er gaten en voor welke groep inwoners en hebben we daar als gemeente een rol in? Vooral huisvesting voor ouderen en oud worden in de eigen kern lijkt een wezenlijk aandachtspunt dat ook weer verbonden is aan de ambitie in het coalitieakkoord van vitale kernen. Voor kwetsbare doelgroepen hebben we in ieder geval georganiseerd of beschikbaar:

- Team thuis
- Een haalbaarheidsonderzoek naar Skaeve Huse
- Brede aanpak dakloosheid
- Urgentieprocedure huurwoningen Clavis
- Onderzoek naar noodzaak uitbreiding time-outvoorzieningen
- Effectieve aanpak woonoverlast

We stellen een woonzorgvisie op die moet aansluiten op de woonvisie (en omgekeerd). De dorps- en wijkraden hebben aangegeven bij het opstellen van de woonzorgvisie betrokken te willen zijn. Zij zien vooral nood aan levensloopbestendige woningen in de kernen.

Gezond en veilig opgroeien en zich optimaal ontwikkelen?

Van de totale bevolking was in 2020 bijna 14% 14 jaar of jonger; ruim 15% is tussen de 15 en 29 jaar. Het aandeel jeugdigen neemt langzaam af. Het percentage inwoners van 0 tot 19 jaar daalde tussen 2017 en 2021 met 1,2% tot 19,1%.

Qua opleidingsniveau naar definitief schooladvies zijn de verschillen met Nederland klein. Er zijn hier iets minder Havo/Vwo leerlingen bij aanvang van de VO-carrière. Het schoolverzuim is een stuk lager dan gemiddeld in Nederland.

Landelijk stelt het rijk voor 15% van de kinderen met het hoogste risico op onderwijsachterstanden extra financiering beschikbaar. Ze gaan daarbij uit van schattingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor Terneuzen is berekend dat 20% van de peuters (2,5-jarigen, peildatum 2018) en 20% van de basisschool leerlingen (4-jarigen, peildatum 2019) een hoog risico op onderwijsachterstand hebben (de verwachte zogenaamde 'onderstanden').

Op 1 oktober 2020 waren er 918 peuters in onze gemeente. 70% van de peuters bezocht de voorschoolse

voorzieningen in onze gemeente. 127 van de 918 peuters (14%) hadden een indicatie voor Voorschoolse Educatie (VE), en behoren tot de zogenaamde doelgroeppeuters. Van deze 127 peuters maakten 91 peuters daadwerkelijk gebruik van het VE-aanbod. Dat is 72%. Een jaar eerder was het aantal doelgroeppeuters hoger en bereikten we nog 78% van de doelgroeppeuters. We vermoeden, dat COVID-19 hier een rol in heeft gespeeld. JGZ/GGD zag tijdens de lockdown minder gezinnen en peuters startten later met VE door de lockdown.

Bij gebrek aan HBO/WO-opleidingen in onze regio gaan veel van de Havo/Vwo-leerlingen elders studeren. Een groot deel van hen keert niet terug naar Zeeuws-Vlaanderen. Door de aanwezigheid van Scalda behouden we wel MBO-studenten.

Zowel Scalda als Emergis geven het signaal af over de heftigheid van de problematiek waarmee leerlingen en jonge patiënten kampen. Tussen 2013 en 2017 waren er in Terneuzen meer jongeren tussen de 15 en de 27 jaar zonder werk en opleiding dan gemiddeld in Nederland (namelijk 1.249 versus 959 per 10.000 inwoners uit deze leeftijdsgroep).

Veilig Thuis Zeeland ontving in 2020 voor Terneuzen 276 meldingen van huiselijk geweld en gaf voor 297 situaties adviezen. In 2020 legde de burgemeester 7 keer een huisverbod op. (jaarrapportage Veilig Thuis 2020).

In 2020 ontving 14% van de jongeren tot 18 jaar een vorm van jeugdhulp (ten opzichte van 10% landelijk). Het ging hier voor een groot deel om jeugdzorg zonder verblijf (79,5%). Ruim 10% betrof jeugdhulp met verblijf en 8% jeugdbescherming. In 2015 had bijna 4% van de jeugd tot 18 jaar een beperking.

Van de jongeren in het VO sport 71% bij een club, vereniging of sportschool. Als het om volwassenen gaat lijken we in Terneuzen minder te sporten en aangesloten te zijn bij een sportvereniging. Dit terwijl de gemeentelijke uitgaven voor sport, cultuur en recreatie zeker niet achterblijven bij het landelijk gemiddelde.

Wat gaan we doen?

In de bijlage treft u een schema aan waarin we aangeven aan welke opgaven we de komende beleidsperiode gaan werken. De drie blauw gearceerde vakken verwijzen naar op te stellen business cases of maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's), in de gemeentelijke organisatie afdelingen overstijgend en met externe partners. In roodbruin staat vermeld binnen welk (beleids)kader we (al) aan dit onderwerp werken. Maatregelen voor de bezuinigingstaakstelling sociaal domein zijn geel gearceerd.

Bijlage: Wat gaan we doen?

Waar zetten we op in?	Gericht op	Jeugd(hulp) en onderwijs	Participatiewet	Wmo
een goede basis	bestaanszekerheid, kanselijkheid en (positieve) gezondheid	<p>Jeugdgezondheidszorg met extra aandacht voor kwetsbare kinderen en gezinssituaties. Vanaf 2022: Prenatale huisbezoeken in basistakenpakket van Jeugdgezondheidszorg.</p> <p>Uitvoering GGD Zeeland</p>	<p>Optimale dienstverlening voor klanten van werk & inkomen: principes van vraagsturing: gelijkwaardigheid en gericht op herstel van regie en zelfredzaamheid.</p> <p>Uitvoering Plan Werk & Inkomen / Uitkeringsadministratie 2022</p>	<p>Werken aan kernen waarin mensen oud kunnen worden. Inzet voor wonen voor ouderen en vitaal oud worden: thema's: zelfredzaamheid, mobiliteit, voorzieningen, sociale cohesie: we onderzoeken dit met inwoners. Gemeentelijke organisatie breed / nog oppakken</p> <p>Opstellen woonzorgvisie voor de gemeente Terneuzen 2022 Opstellen Business case gemeente breed 2022 – 2024 Regionale afspraken wonen met zorg 2022-2023 Lokale inclusieagenda 2022 - 2025</p>
		<p>Kansrijke start: investeren in de eerste 1000 dagen van een kind. Inclusief bespreken kinderwens met ouders in kwetsbare situaties, begeleiding zwangerschap en het jonge gezin.</p> <p>Uitvoeringsplan Preventief Jeugdbeleid 2020–2022</p>	<p>Business case Maatwerkteam Terneuzen / Regiodeal 'Zeeuwen zelf aan zet' (training in doorbraakmethode / vraagsturing)</p>	
		<p>Werken aan kanselijkheid in het onderwijs en opvang voor kinderen in een sociaal-maatschappelijke kwetsbare positie.</p> <p>Regionale gezondheidsnota 2022-2025 Gezond in de stad / Regiodeal 2020 - 2023</p>	<p>We zorgen ervoor dat mensen met een beperking aan het werk gaan (met bijv. loonkostensubsidie) zodat zij een zinvolle dagbesteding en een inkomen hebben. Het gaat om langdurig werklozen, die daarmee hoger op de Zeeuws-Vlaamse werkladder komen</p>	<p>We onderzoeken van welke vormen van dagbesteding we kunnen onderbrengen bij voorliggende voorzieningen, we kunnen veralgemeniseren (indicatieloos), we kunnen omzetten naar arbeidsmatige dagbesteding.</p> <p>Onderzoek Buurthuis Binnenstad als laagdrempelige dagopvang; 2021 - 2023 Onderzoek Stadsboerderij Terneuzen, 2022</p>
		<p>Inzet op talentontwikkeling en ontspanning na school. We zorgen voor betrokkenheid van ouders.</p> <p>Doorontwikkeling Preventief Jeugdbeleid 2023</p>	<p>Reguliere werkzaamheden</p>	
		<p>Bewaken van leerrecht en voorkomen van thuiszitters en voortijdig schoolverlaters. Inzet op behalen van startkwalificatie.</p> <p>Uitvoering Regionaal Bureau Leerlingzaken Zeeuws-Vlaanderen</p>	<p>Structurele, integrale en duurzame aanpak armoede. Gemeentelijke organisatie breed / nog oppakken</p> <p>Opstellen Business case gemeente breed 2022 – 2024</p>	<p>Onderzoek naar functie welzijnsaccommodaties en buurthuizen</p> <p>Nota welzijnsaccommodaties 2022 en verder Lokale inclusieagenda 2022 - 2025</p>
		<p>We werken aan een goede overgang van 18-/18+ voor alle jongeren die dat nodig hebben.</p> <p>Reguliere uitvoering aan-z / JIP</p>	<p>Meedoen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid e.d.: inzet op wonen, werken, inkomen via Weer Thuis/Team Thuis Zeeuws-Vlaanderen</p> <p>Uitvoeringsprogramma Buiten de lijnen 2020 - 2023, voor mensen in een sociaal-maatschappelijk kwetsbare positie</p>	
		<p>Regionale ontwikkelagenda voor versterking van de samenwerking tussen onderwijs, opvang en jeugd(hulp), gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken pedagogische basis kind en gezin - Inclusieve leer- en ontwikkelomgeving - Lerend netwerk van betrokken partijen <p>Ontwikkelprogramma 'Rondom het kind', april 2021</p>	<p>We zorgen ervoor dat statushouders zo snel mogelijk inburgeren en meedoen in de Terneuzense samenleving.</p> <p>De nieuwe Wet Inburgering in de gemeente Terneuzen</p> <p>Uitvoering gemeente van de Wet educatie en beroepsonderwijs</p>	<p>Woningen voor mensen die moeilijk tussen andere mensen kunnen wonen in de wijk vanwege een psychische kwetsbaarheid, verslaving en/of onaangepast gedrag o.m. aanpak dakloosheid in Terneuzen.</p> <p>Haalbaarheidsonderzoek Skaeve Huse 2021-2022</p>

				inwoners. Inclusief dementie. Regionale gezondheidsnota 2022-2025
		<p>We zorgen voor een verbinding van onderwijs, sociaal domein, arbeidsmarkt/werkgevers > succesvol pad van praktijkgericht / beroepsonderwijs naar arbeidsmarkt. We ondersteunen initiatieven van het onderwijs hiertoe.</p> <p>o.a. Zorghuis van de toekomst / Regiodeal 'Zeeuwen zelf aan zet' 2020 - 2023</p>		
		<p>We zetten in op toegankelijkheid van collectief vervoer, openbare en publieke ruimtes, sport-, welzijns- en culturele voorzieningen, onderwijs en zorg; inwoners moeten hier gebruik van kunnen maken van zonder fysieke en andere drempels. We zetten in op inclusie.</p> <p>Lokale inclusieagenda 2022 - 2025</p>		
		<p>We zorgen ervoor dat gemeentelijke dienstverlening in zijn algemeenheid toegankelijk is voor alle inwoners; we luisteren goed naar inwoners, we werken vanuit de principes van vraagsturing en zijn erop gericht de klant van dienst te zijn. We organiseren trainingen in de doorbraakmethodiek voor medewerkers van de gemeentelijke organisatie en voor externe (keten-)partners in 2021 - 2023</p> <p>Lokale inclusieagenda 2022 – 2025 & Uitgangspunten 'Niet over ons, zonder ons' (VN-Verdrag) Lokale aanpak Deltaplan Discriminatie Terneuzen (vanaf 2022) Business case Maatwerkteam Terneuzen / Regiodeal 'Zeeuwen zelf aan zet'.</p>		
		<p>We stellen een goede set van basisvoorzieningen vast op gebied van welzijn, sport en cultuur, vrij toegankelijk voor iedereen. Waaronder: herijking functie welzijnsaccommodaties en buurthuizen.</p> <p>Opstellen Business case gemeente breed 2022 – 2024</p>		
		<p>Subsidiebeleid aanpassen aan doelen op het sociaal domein via de subsidieverordening.</p> <p>Meenemen in geplande aanpassing verordening</p>		

Waar zetten we op in?	Gericht op	Jeugd(hulp) en onderwijs	Participatiewet	Wmo
vroeg erbij	voorkomen van erger, behoud regie en zelfredzaamheid, optimale ontwikkeling, (positieve) gezondheid en veiligheid	Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid: Onderwijsachterstanden vroegtijdig signaleren, voorkomen, bestrijden, met als doel kinderen optimale kansen te bieden (en gelijke kansen). Onderwijskansenbeleid gemeente Terneuzen 2021	We werken aan herstel na corona. We ondersteunen de mensen die werkloos geworden zijn of hun onderneming hebben moeten sluiten. We benaderen proactief werkgevers en zetten werkgeverssubsidie in. Reguliere werkzaamheden	We organiseren onafhankelijke cliëntondersteuning Zeeuws-Vlaams. Dit doen we buiten de toegangsorganisatie om. Inwoners zijn daardoor <i>gelijkwaardige</i> gesprekspartner van het toegangslot. Koplopertraject onafhankelijke cliëntondersteuning; Zeeuws-Vlaams onderzoek start 2021 door Xpertise.
		Visie en plan van uitvoering aansluiting tussen het onderwijs en de jeugdhulp vanuit visie/ambitie/plan richting de Zeeuws-Vlaamse colleges (tevens uitwerking van de Zeeuwse transformatieagenda actielijn 3). Ontwikkelprogramma 'Rondom het kind', april 2021	we zetten in op armoedebestrijding door vroegtijdig signaleren van schulden: met proactieve schuldhulpverlening en optimale dienstverlening zorgen we dat de basis (financieel) op orde is. Beleidsplan Schuldhulpverlening 'Terneuzenaren schuldenvrij' 2020 – 2023	
		We zetten in op een goede overgang van wonen in een instelling voor jeugdhulp naar zelfstandig wonen (18-/18+), onder meer ter voorkoming van dak- en thuisloosheid. Evaluatie en bevordering van de implementatie van Mijn plan 18 (uitvoeringsorganisatie en jeugdzorgaanbieders) en Maatjesproject 0-100 (opdracht uitvoeringsorganisatie aan-z) - doorlopend		

Waar zetten we op in?	Gericht op	Jeugd(hulp) en onderwijs	Participatiewet	Wmo
passende ondersteuning	herstel regie en zelfredzaamheid, maatwerk, betrokkenheid inwoner	Verbetering (verkort) van de jeugdbeschermingsketen en de aansluiting op de lokale toegang: - Vaart in Veiligheid (ViV) - plan Kind- en gezinsbescherming, waarin deels vergelijkbare doelen staan als in ViV. Het rijk richt zich op de 0-100 categorie en neemt 5-10 jaar de tijd om te ontwikkelen. Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming	Met klanten die langdurig zijn aangewezen op een uitkering bespreken we hun toekomstperspectief en hoe we hen daarin kunnen ondersteunen. Doel: meedoen in de samenleving en gezondheidsbevordering. Business case Maatwerkteam Terneuzen	Verschuiving van individuele naar collectieve voorzieningen (veralgemenisering). m betaalbaarheid, afremmen beroep op individuele voorzieningen. Onderzoek Buurthuis Binnenstad als laagdrempelige dagopvang; 2021 - 2023 Onderzoek Stadsboerderij Terneuzen, 2022
		Voor mensen met een stapeling van problemen op verschillende levensgebieden zetten we de maatwerkmethode in. Business case Maatwerkteam Terneuzen		
		Afstemmen toegang tot zorg- en ondersteuning: nadruk op 1-gezin, 1-plan, 1-regisseur. Opstellen Business case 2022 - 2024		